

Formularen

Frederik Stjernfelt

„Vi så op til ham på grund af hans renfærdige levevis og på grund af hans ord. Levede han på en vis afstand af den almindelige hob og dens trængsler og drømme, som nogle hævder? – i al fald var de aldrig ude af hans tanker. I sin enkle, hvide klædning stod han for os som et symbol på en tanke, der var lige så ædel og ren, lige så universelt henvendt til alle mennesker. Hans direkte, ærlige blik, hans enkle lære om kærligheden og retfærdigheden, som han var i stand til at meddele os i uforligneligt korte og klare sentenser. Han efterlod sig ikke meget skriftligt – det var snarere hans handlinger, der stod tilbage som inspiration for os alle, og jeg tøver, Herren tilgive mig, med at forsøge at afbilde ham med denne tekst, fordi han står over enhver gengivelse. Vi husker hver for sig hans mærkelige kombination af forsagthed og handlekraft, og det er næppe for meget sagt, at erindringerne om hans handlinger er blandt det dyrebareste, vi ejer. Mange har villet se ham som en primitiv prædikant baseret på hans enkle, omflakkende levevis; jeg, der har gjort ham mangen rejse med, kan forsikre om, at det intet har på sig. Hvis han nu virkelig er forsvundet på mystisk vis, sådan som mange hævder, ja, måske endda allerede steget til himmels, så vil de forskellige udgaver af hans liv og livsførelse, vi som hans nærmeste har nedtegnet, blive vigtige dokumenter – måske vil de engang blive samlet, udgivet, diskuteret, sammenlignet. Men lad nu ikke mig usling smigre mig selv med hvad der ikke tilkommer mig ... Jeg ser ham for mig rulle stenen væk og komme ud af hulen derovre, frisk og beredt til handling som altid – det er ikke til at forstå, hvis han virkelig skulle være borte. Hvordan skulle besættelsesmagts tropper virkelig have fået fat i ham? Han kendte jo bjerget som få, og vi, hans hengivne disciple, ville gladelig have givet livet for at forsvare ham. Der går naturligvis de forudsigelige rygter om forræderi, om salg af oplysninger for usle penge, om spioner i vor lille gruppe, men jeg

kan ikke se hvem i vores trofaste flok, der skulle være villig til en så beskidt forretning. Måske jeg er naiv ... Faktum er dog det bedrøvelige, at ingen af os nu har set ham længe. Rygter og frasagn når os nu og da ad de mærkeligste kanaler om at han nu er set her og nu har udtalt sig der, men ærligt talt fæster jeg ikke megen lid til den slags påstande. Besættelsesmagten har jo sin indlysende interesse i at sprede falske dobbeltgængere, der ligner ham og udbreder forvanskede versioner af hans lære. Jeg tror fuldt og fast på, at han allerede nu er i Himlen, saligt siddende ved Guds side. Mit ærinde her er simpelt. Jeg er den lykkelige, af Gud tilsmiledede, besidder af et af de få skriftlige efterladenskaber, han frembragte. Det er imidlertid ikke let af tyde, og jeg skal indledningsvis fremlægge nogle retningslinjer for forståelsen af dets dybe budskab, for indsættelsen af det i rammerne af læren i den hellige skrift.

Det første vi hører, er – overraskende, originalt – en talkode. Det er velkendt, at Gud ofte meddeler sig gennem cifre, koder, metaforer, oxymoroner, eufemismer, billeder, satirer og andre indirekte meddelelsesmidler. Man kan brænde øjnene ved at se sandheden for direkte. Det har han som from troende forstået og gjort til sit princip. Men her må vi indrømme, at koden er besværlig: Den er kort. Den består af ulige tal, men hverken ene primtal eller ene opløselige tal. Dette henviser naturligvis allerede til skabningens mangfoldighed, men der ligger mere i koden end som så. Tallenes ulighed henviser naturligvis til kampens ulighed, til det forhold, at så mange som vi er, så blegner vort tal mod besættelsesmagtens. Tallenes sum, til gengæld, er lige – det henviser til den evige retfærdighed, der er kampens sikre mål, til det forhold, at ingen fjender vil stå tilbage, når retfærdigheden sejrer og alt bliver vel. Tallenes stigende takt angiver allerede, hvordan deres sum indirekte fremstår som stigningens uundgåelige mål, sådan som det også angives af den skrålinje, der skiller dem. Så følger kodens tekstlige del, der er næsten lige så kort. Her omtales nogle høje bygninger. Ifølge gammel tradition henviser sådanne bygninger til Babylon, til dem, der ikke har set Guds lys, dem, til hvem vi skal sprede retfærdigheden og gøre til vore disciple. Bygningernes storhed henviser til mægtigheden hos dem, blandt hvem vi skal missionere, og minder os om vor ydmyghed over for denne vor opgave. Herefter følger et modalverbum, der betyder villen. Hvilken storslået kontrast til den døde bygningsmasse! Dette verbum henviser til troens rene kraft, til viljens ubesmittede og storslåede mysterium, til

den bølge, der vælder gennem os alle, når vi vender hjertet mod Gud. Det henviser til den tråd i vort indre, der uimodståelig og evindeligt forbinder os med Gud – den kilde, der til stadighed springer og forsikrer os om vor tros, vor sags evige retfærdighed. Endelig følger endnu et verbum, nu i infinitiv: „falde“ – det henviser naturligvis til den troende sjæl, der falder til føje, der bøjer sig ydmygt i bøn, idet den vender sit hjerteblad mod Gud. Det minder os om, at så uvilkårligt fremvældende, som viljen føles, kan være, og i nogle tilfælde endog er, så forbliver vi uendeligt små målt med Guds uransagelige alen. Det er ikke for meget sagt, at i denne korte formular har vor elskede lærer – sin asketiske stil tro – indkapslet hele sin lære i en kort og gådefuld formel, så let at erindre, så let at fremsige, så let at indgrave, udsmykke og kalligrafere – og dog så kompakt, så rig, så mangesidig, så dyb. Tænk bare på modsætningen mellem talkodens renhed og tekstens djærve konkrethed. Eller tænk på den subtile modsætning mellem de høje bygninger og det dybe fald – som mellem Gud selv og os, hans ydmyge tjenere, som mellem skaberværket og det sug af evighed, der løber igennem det i tidernes brønd. Tænk på, hvordan viljen står nøjagtig midt i teksten, hvorfra den spreder sin kraft ligelig til alle sider, hvordan det angiver den ubønhørlige, uimodståelige kamp, som til sidst vil kuldaste besættelsesmagten og brede retfærdigheden overalt. Har man først fattet dybden i denne simple formel, så er det som om den indgraver sig som et segl i erindringen, en prægning, der får hele verden til at fremstå ny, frisk, anderledes, forjættende. Generationer efter os vil taknemmeligt fremsige denne korte, kraftfulde bøn, skælvende af ydmyghed og kærlighed, sammenbidte af iver og gejst, generationer af teologer vil studere og endevende dens dybder, fremlægge nye og uanede facetter af dens udviklede forhold til mangfoldige sider og aspekter af den hellige skrift og profeternes lære. Sandelig, vi lever i afgørende tider –

Formlen anføres her i sin simple form, uden kalligrafisk udsmykning, enkelt, enfoldigt og viist, ganske som han selv (fvmh) prentede den på en simpel computerudskrift:

9/11: tårnene vil falde“

* * *

Ovenstående tresiders ræsonnement cirkulerede i foråret 2006 på internettet og vakte her opsigt i forskellige diskussionsfora, inklusive indtil flere lukkede weblogs, hvor den vakte beundring, diskussion, kritik og afsky. At jeg kom under vejr med den var ikke uden en vis tilfældighed, idet den fulgte med som attachment sammen med en række kritiske artikler, jeg havde bedt en religionshistoriker af mit bekendtskab om at fremsende elektronisk. Min ven, der næppe uden grund bærer den vantro Thomas' navn, hævder naturligvis, at han ikke har sendt den med, ikke med overlæg i det mindste. Tekstens fabrikerede karakter er let at se, selv i denne danske oversættelse fra den engelske udgave, der i sig selv næppe er original, hvis man skal dømme efter sporene af hebraisk, farsi og tysk. Den portrætterede person er vel et blandingsprodukt af Kristus som set af en unavngiven discipel, af Osama i Afghanistans bjerge, af den shi'itiske lære om imamer i okkultation (*ghayba*), som visse bosnier anvendte på den hellige Izetbegovic, og så selvfølgelig profeten Muhammed, der her tegnes som een og samme usandsynlige person. Tekstens falskhed angives allerede af denne synkretisme – om teksten så anvendes til at legitimere terrorismen eller undergrave den, så er der for et køligt religionshistorisk blik ingen tvivl om dens korrumperethed, uanset hvor mange der så faktisk synes at tro på den.

Frederik Stjernfelt, København